

חנוכה

החומר המצוי

החומר המצוי

ב"ה [תרל"א]

(ליל א) **אא"ן** מו"ר זצלה"ה אמר מה שמברכין¹ שעשה נסים על ראיית נר חנוכה. כי הארת הנסים הם בהנרות. ובאמת כתוב² הנרות הללו קודש הם. ונראה כי מאחר שהיה הדלקת המנורה בימים אלו על פי נס אף שלא היה שמן לבני ישראל להדליק. אם כן גם עתה אף שאין לנו מנורה ושמן טהור. גם כן שייך ההדלקה על פי הנס. מאחר שנס זה נשאר לדורות. רק הכלי להדלקה הזו הוא מצות הדלקת נר חנוכה דכתיב (משלי ו, כג) נר מצוה ותורה אור. הפירוש נר הוא כלי לקבל שמן ופתילה ואור. כן המצות נגד רמ"ח איברים³ ויראה ואהבה גימטריא נר כן כתב בתיקונים⁴. והוא שהמצות הם במעשה. ואור התורה נתלה בהם. שהרי המצות כתובים בתורה ועל ידי זה יתוקן המעשה גם כן. והוא תיקון גוף איברי האדם. והתורה להביא דעת וחכמה לאדם. וגם לשון נר חנוכה שתיקנו חז"ל בברכת המצוה גם כן כנ"ל דלא כתוב להדליק נר בחנוכה. רק שיש נר חנוכה. ועל ידי קיום המצוה מדליקין זה הנר הידוע. ובאמת הלא המשכן נגנו וכן המנורה ואם כן בימים האלו שהיה ההדלקה אז על פי נס גם עתה היא דולקת. וכעין זה אמר אא"ז מו"ר זצלה"ה על נר מערבי כיון שדולק בנס. דולק גם עתה⁵ במקום שנגנו כנ"ל. ורק לעורר ולהדליק זה על ידי מצות נר חנוכה

שתקנו חז"ל. שעל ידי המצוה נזכר הארת הנס. [וכן הלשון בטור⁶ להזכיר הנס ולא לזכור עיין שם סימן תרמ"ט] וכל אלו הענינים משכן ומנורה הם נמצאים ברמז בכל איש מישראל שזה מה שיש לכל אחד מישראל חלק בתורה ווהארת המנורה שגנוזים כמו כן באדם ובימים הללו יכולין לעורר ההארות הנ"ל שהם בחינת המדות]:

בספר קדושת לוי⁷ פירש בזמן הזה ממש עתה שיש בכל שנה הארה מהנסים שהיו אז עיין שם. אך מכל מקום להרגיש הארת הנס צריך האדם להיות נפרש מהטבע. וכפי מה שאינו משוקע בטבע וגשמיות יכולין להרגיש. כי נס הוא למעלה מהטבע. ומכל מקום על ידי המצוה נר חנוכה להיות נדבק במה שלמעלה מהטבע. שזה עיקר בחינת המצות לדבק ולחבר האדם במה שלמעלה מן הטבע. אף שעושה עניני עולם הזה מכל מקום יוכל להיות נדבק על ידי אור המצות שהם בבחינת עשיה גשמיות כנ"ל. ואא"ז מו"ר זצלה"ה אמר קבעום ימים טובים בהלל והודאה⁸. שתקנו שעל ידי הלל והודאה יעורר האדם הארת הימים שיהיו נפתחים ומאירים לו. וכן פירש⁹ זכר עשה לנפלאותיו (תהלים קיא, ד) להיות נזכר הארת הנסים והנפלאות בכל שנה בימים ההם עד כאן דבריו ז"ל:

(ליל ב) **כתיב** (משלי כ, כז) נר ה' נשמת אדם חופש כו' חדרי בטן. ובגמרא¹⁰ חיפוש מנרות. נר מנר. אחפש

¹ שבת כג ע"א; שו"ע, או"ח תרעו, ג.

² מסכת סופרים פ"כ ה"ז.

³ "בגין דאית בבר נש רמ"ח שייפין לקבל רמ"ח פקודין דאורייתא דאינון למעבר אתיהבו ולקבל רמ"ח מלאכין דאתלבשת בהון שכינתא ושמא דלהון כשמא דמאריהון" (זוהר ח"א קע ע"ב; ע"ע במכות כג ע"ב).

⁴ זוהר ח"ב, קסו ע"ב; ע"ע של"ה יומא, קעט.

⁵ עיין שנת תרל"ה ד"ה ליל ו'; שנת תר"מ ד"ה אא"ז.

⁶ עיין טור, או"ח, תרע"א.

⁷ דרושים לחנוכה סוף ד"ה 'בנוסח הברכה'.

⁸ שבת כא ע"ב.

⁹ "בעת שנתגלו ניסים ונפלאות אי אפשר היה לפעול כ"כ בנפש כי היו יכולים להכליל את הניסים והנפלאות בטבע רק אח"כ כשהקב"ה הפך את הניסים והנפלאות למצוות יכולים הם לפעול יותר בנפש האדם וזהו זכר עשה לנפלאותיו הנון ורחום ה"י" (חידושי הרי"ם, תהלים ד"ה זכר עשה).

¹⁰ פסחים ז ע"ב, ע"ש.

אחפש כו' בנרות. מבואר כי יש למצוא גם עתה בחינת בית המקדש וירושלים על ידי החיפוש. וכן כתוב (ירמיה ל, ז) דורש אין לה מכלל דבעי דרישה¹⁹. והוא על ידי כח המצות שאדם עושה בכל החיות נתעורר החיות הפנימיות שהיא נקודה הטהורה ועליה נאמר (משלי ב, כז) חופש כל חדרי בטן שיוכל למצוא בכח הפנימיות הארה הגנוזה בכל חדרי בטן כנ"ל. וזה ענין²⁰ כאלו קדוש שרוי בתוך מעיו. וכשארם מתקן עצמו כן. נאמר (שמות כה, ח) ועשו לי כו' ושכנתי בתוכם ממש כנ"ל:

(ליל ג) נר חנוכה משמאל מזוזה מימין²¹. דכתיב (משלי ג, טז) אורך ימים בימינה בשמאלה עושר וכבוד. פירוש שמאל מה שאיננו עיקר רק טפל להימין שהוא עיקר. ולכך עולם הזה נקרא שמאל²² ועולם הבא ימין. כי עיקר בריאת עולם הזה והבליו הוא רק כדי לדחותם ולהכניעם להיות טפלים להימין שהוא חיות הקדושה. ושיש גם בעולם הזה מעין עולם הבא רק שנסתר ובשבת נתגלה] ולאשר כי העיקר הרצון בעולם הזה הוא לדחותם נקרא שמאל כנ"ל. ומזוזה בימין כי כל מצוה צריך להיות בימין שהוא עיקר החשיבות. ולכך חד מאן דאמר סובר שגם נר חנוכה בימין²³ אבל הלכתא נר חנוכה משמאל כי עיקר ענין נר חנוכה הוא להיות גם האור בחושך ולדחות ההסתר ועל ידי זה מכניעים השמאל. וכתוב (שמות טו, ו) 'ימינך ה' נאדרי כו' ופירש רש"י²⁴ כשעושה נקמה ברשעים גם השמאל נעשה ימין. והוא כנ"ל שכשמבערין החיצונים ומכניעים השמאל

ירושלים בנרות (צפניה א, יב) כו' עיין שם. כי ענין המשכן ובית המקדש נמצא בכל איש ישראל גם כן כענין ושכנתי בתוכם (שמות כה, ח) וכפי מה שמברר האדם אצלו כי כל החיות מהנשמה שאומרים כל יום¹¹ נשמה שנתת בי טהורה כו'. והיינו שיש נקודה אחת טהורה בכל איש ישראל רק שהיא נסתרת וגנוזה באמת. ובזמן שהיה בית המקדש קיים היה זה נגלה כי כל החיות מהשם יתברך. וזה ענין השראת השכינה עדות הוא שהשם יתברך שורה בישראל¹². ועתה שהמשכן נגזז. מכל מקום יכול להיות נמצא על ידי חיפוש בנרות כנ"ל. ופירוש נרות המצות כמו שכתבנו לעיל¹³ והיינו כשמחפשין בכל לב ונפש לעשות המצוה בכל החיות. שנה הוא נפש רוח¹⁴ וגם כן רמ"ח איברים העושין המצוה בדחילו ורחימו שגימטריא נר כנ"ל¹⁵. אז הוא הכנה וכח למצוא על ידי בחינת המשכן שהוא לבוא לנקודה הגנוזה כנ"ל. ומכל שכן בימים הללו שנעשה נסים שיהיה להדליק הנרות על פי נס אף שגם בחינת הנרות היה חסר לבני ישראל אז. ממילא ההארה גם עתה למצוא סיוע על ידי מצות נר חנוכה למצוא על ידי הנרות בחינת הנגזז. ועיקר גניזה הוא בחושך שצריכין נרות לחפש ולמצוא כנ"ל. ובספר קדושת לוי¹⁶ פירש חנוכה בחינת כה כי משה נתנבא בזה הדבר¹⁷ והיא הארה המבוררת¹⁸. ונביאים בכה אף שנסתר הוא אספקלריא דלא נהרא. ובחנוכה יש הארה גם לבחינת כה להיות מנוחה גם במקום החושך וההסתר כנ"ל. ועל כל פנים מאחר דכתיב (צפניה א, יב)

¹¹ מתוך ברכת 'אלקי נשמה'.

¹² שבת כב ע"ב.

¹³ תרל"א ד"ה 'ליל א'.

¹⁴ תיקו"ז כא, מט ע"ב.

¹⁵ זוהר ח"ב, קסו ע"ב, עיין לעיל הערה 4.

¹⁶ קדושת לוי, דרושים לחנוכה ד"ה 'בנוסח הברכה'.

¹⁷ "זה הדבר" מגיד שכשם שנתנבא משה ב"כה אמר' כך נתנבאו נביאים ב"כה אמר' ומוסיף עליהם משה שנאמר בו 'זה הדבר' (ספרי מטות, קנג).

¹⁸ "כל הנביאים נסתכלו באספקלריא שאינה מאירה משה רבינו נסתכל באספקלריא המאירה" (יבמות מט, ע"ב).

¹⁹ "מנא לן דעבדינן זכר למקדש אמר רבי יוחנן: דאמר קרא 'כי אעלה ארוכה לך וממכותיך ארפאך נאם ה' כי נדחה קראו לך ציון היא דורש אין לה' דורש אין לה' מכלל דבעיא דרישה" (סוכה מא ע"א).

²⁰ תענית יא ע"ב.

²¹ שבת כב ע"א.

²² "אורך ימים בימינה' לעולם הבא, ו'בשמאלה עושר וכבוד' בעולם הזה" (ספרי עקב, מח; וע"ע בר"ר גט, ב).

²³ "כשישראל עושין את רצונו של מקום השמאל נעשית ימין" (רש"י שמות טו, ו ד"ה 'ימינך ה'").